

HOGYAN MÉRİK A SZABADSÁGOT

Nem egy magyart hallottunk már erről a tárgykőről szónokolni. Mert hiába, régi, kiolthatatlan vágy van, vonszol bennünket már vagy ezer esztendeje a szabadság felé. Már István király idejében ököre ment egymással a két legjobb barát is a Duna-Tisza táján, ha arra fordult a szó, hogy megtartsák-e a vad szabadsággal tobzó régi pogány vallást avagy pedig elfogadják az önmegtartóztatással, fegyvellemmel sőt nem egyszer bizonyos lemondással járó keresztény hitet. A legjobb magyarok fejében is felforrott pedig a vér akkor, amikor a kereszténységgel együtt beszivárgó idegenek politikailag és száz más szempontból is rá akartak ülni a magyar büszke nyakára.

De hogy nem leicsinylendő tulajdonsága a magyarnak a szabadságra való vágyakozása, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a politikai fejlődés terén elismert uttörő angolok mellett még csak a magyarság dícsékedhetik egy Great Charterrel, melyet mi Aranybulla-nak hívunk. Abban az időben, amikor 1222-ben a nagy angol szabadságokmány kiadása után alig hét esztendővel II. Endre, magyarok királya nagypetétes okmányt adott a nép kezébe a nemesség és a főurak tulajdonságai ellen — abban az időben bizony kevés nagyhangú nyugateurpai ország dícsékedhetett hasonló "demokratikus" törvényrel.

Azonban mindez hiába. Előttünk mindig az volt jó, szép és szabad, amit vagy magunk sem láttunk avagy kóstoltunk, vagy pedig legalábbis, ami nem volt — magyar. És szomorú, hogy még nagy szabadságseleink korában is akadtak honfitársaink százával és ezrével, akik a Thökölyiek, Rákócziak és Kosuthok munkakétségét is lohasztották a nem is ismert idegenért való áhítzósukkal. Azonban ha a dolgok mélyére nézünk, mi kanadai magyarok, akiknek módunkban van az elismerten legmagasabb fokon álló angol-szász közéletből kivenni a részünket — hogy beláthatjuk nem is volt olyan utolsó az a lebecsült óhazai világ: hiszen máskülönből miért is vágyakoznánk olyan sokan utána.

Mert míg itt Kanadában megvan ugyan például a megszólítás terén a demokrácia, amennyiben még az iskolágyerekek is Mike vagy Jack, azaz Miska vagy Jancsi néven szólhatnak meglett embereket is — amiért odahaza legalábbis kijár volna egy-két nyakleves, itt azonban "megtiszteltetés" számba megy — nem szabad megfélemlenünk arról, hogy habár Magyarországon a háború óta tapasztalt szinte csodálatos fejlődés ellenére még mindig érezhető társadalmi elzárkózottságtól etekintve még ma is, legyőzetésünk, megcsontításunk, kifosztásunk után is sok szempontból jobb, emberibb sorsa van a lakosságnak.

És éppen ebből a szempontból csodálatos az a lelki átalakulás, amely azokban végbemegy, akik szülőföldjüket egy új hazával cserélik fel. Avagy hallott már valaki panaszkodni kanadai szlovákok, szerbek, vagy oláhok, hogy az angol iskolákban nem tanítanak az anyanyelvén? Pedig Magyarországon ezt is megengedték annak idején — és mégis lázongott a magyar földön szintén bevándorlóként érkezett nemzetiség. A hivatalos kimutatások is bizonyítják, hogy míg Kanadában több a munkanélküli, mint Csonkagyországon, hallott-e valaki arról, hogy itt akadna egy tömegben százezer ember, aki hajlandó tüntetésre vinni a börtört — ha még oly rosszul megy is a sora.

Mindez pedig azért jut eszünkbe, miután az ottani kormány a nagy munkanélküliségre való tekintettel huszmillió dollárt irányzott elő közmunkákra. Na de nem is marad

ez a régen várt és talán már le is kösött segítség a kanadai nagy lapok vállvételével nélkül: itt Kanadában meg tudja hálálni még a sajtó is a közjót szolgáló intézkedéseket, még ha úgy kellett is kiverekedni őket. Ugyanezért pedig az Óhazából ezzel teljesen ellentétes hangokat pengő legutóbbi posta: csupán száztizennégy millió pengő fordítottak közmunkákra és végeredményben ennek tudható be az az elkeseredés, amely a szeptember elsejei zavargásokra vezetett. És amikor mindenki tudja, hogy munkanélküliség leküzdésére költött ötszáz sohasem lehet elég, mégis érdekes lesz megjegyeznünk, hogy a száztizennégy millió pengő (melyért a koldusszegény magyarföldön házbakaptak) több a huszmillió dollárnál, mely a győztes és gazdag Kanadában a megelégedés mosolyát lopta az arcokra.

Szinmagyar falu Franciaországban MESEBELI VALÓSÁGGA VÁLT A PARIS MELLETTI MAGYAROK HÖSIES VALLALKOZÁSA

Most érkezett vissza az Óhazába egy magyar mérnök, Tökés Ágoston Franciaországból, ahol szinmagyar faluban élt, akárcs padok alatt üldögélt — a mint ez a nagy magyar Alföldön szokás — s körülötte, a soven francia földön, a magyar szö muzsikája zengett. A magyar falu neve: Blanc-Mesnil, Paris közelében virul a magyar ságnak ez a megható szigete, még pedig ötödik állomásra a sajnajparti városról.

A "HONFOGLALAS"

Tökés Ágoston többek között ezeket mondta a Paris melletti honfoglaló magyarok életéről: Blanc-Mesnilnek nevezetessége van ugyanis, még pedig az, hogy a magyarok nem kuckóban megbuvó, küzködő munkások, hanem valamennyien ház-tulajdonosok. Mindössze ezölt hét évvel alakult meg ez a falu, amikor a Parisban munkát nem találó magyar csapatok el kezdtek szállingózni oda s megkezdtek a lehetetlen: új, ismeretlen területek, új, szép életet teremteni, amely most néha alkonyatkor azt az illuziót adja, hogy talán Magyarországon élnek s magyar levegőt szívnak.

Nem volt könnyű dolguk. Víz áradt a talajon s ezért az érték telenebb földet olcsón tudták megvásárolni s aztán bámulatos ügyességgel hozzákezdtek ahhoz, hogy a lápos vidéken életet teremtsenek. Leccsapolták

hogy magyar faluban élnek, amelybe belevittek a hazulról hozott föld lelkét. Csakugyan valóságos honfoglalás volt, ez, egy darab francia föld meghódítása.

Az első alapító egy Parisban élő Kaszics nevű munkás volt, aki heteken át nyomorgott s nem tudott sehogy sem munkát találni. Egy napon a Bois de Boulogneban bolyongott, amely neki a szállás volt. Táit egy táskát, amely tele volt pénzzel és ékszerrel. Kiderült, hogy egy gazdag amerikai tulajdona volt a talált kincs, amelyet, becsületes ember lévén, beadott a rendőrségen. Két nap mulva több mint ezer frank jutalom volt a zsebében, ebből a pénzből kezdte neki a blanc-mesnili telepítésnek. Ma már annyira nép szerű hely lett, hogy még spanyolok és olaszok is vándoroltak oda.

A leghatott talán az, hogy külön iskolát tartanak fenn a magyar gyermekek számára, ahol magyarul tanítják a Franciaországban született apróságokat, akik meghatóan énekelik az "Isten áldd meg a magyart" noha nem éteke soha magyar földön. Esténként a szegedi paprika szaga csap ki a házakból. Ha megtudják, hogy valaki ki akar jönni Magyarországból, Franciaországba, izgatottan írnak leveleket, hogy hozzanak ki magukkal paprikaszalonnát mert tudvalevően Parisban nincsen jó ize a szalonnának. Megbecsületesen részesülnek a magyar munkások. Mikor a párisi gyárakban híre ment annak, hogy a Blanc-Mesnilből való va laki, akkor az megbizható ember. Ezért gyakran megtörténik, hogy a párisi munkanélküliség ellenére is jönnek ki magyarmunkást keresni s ezt mind annak köszönhetik, hogy valóságos honfoglalással le tudták csapni az Ingóványt Paris közelében és muskátlisabla ku házakat építettek. Nemrégen eladták a Falu rosszát, amelyetől az öregeknek könnyű lett a szemébe. Egy szegedi magyar meg is jegyezte: "Rendben volna itt minden, csak épp a Tiszán hiányzik."

(Magyarság)

Londonban él Szék Sándor a világháború legügyesebb ántántkéme?

Annak idején a budapesti Magyarországi tudósítása nyomán nagy feltűnést keltő cikkben számoltunk be Szék Sándornak a világháború legügyesebb ántántkémeinek örögi működéséről. Mint most Parisból jelentik a Newyork Herald párisi kiadása hosszabb cikkben foglalkozik a magyar származású ántántkém-személyével.

A lap szerint Szék Sándor még mindig életben van és él néven az angol fővárosban él. A Newyork Herald azt állítja, hogy Szék Sándor atya, Szék József párisi lakos, a napokban levelet kapott fiától. A Newyork Herald szerint Szék Sándor kémkedésének döntő jelentősége volt a világháborúban. Szék Sándornak egyik ügyes fogása volt az oka annak, hogy az Egyesült Államok ugy határoztak, hogy az ántánt mellett beleavatkoznak a világháborúba.

Szék Sándor volt ugyanis az, aki a német kormányt Von Eeckhardt mexikói német követ híre intézett, híressé vált szikra táviratát titkos affreklucsal

megfejtette. A szikratáviratban a német kormány utasította mexikói követét, hogy igyekezzen Mexikót rávenni arra, hogy az Egyesült Államok ellen szövetségre lépjen Németországgal s ennek fejében a német kormány odaígérte az Egyesült Államokhoz tartozó hét nyugati államot Mexikónak.

A Newyork Herald párisi kiadása szerint Szék Sándor születel 1914-ben vándorolt ki Magyarországból Brüsszelbe, ahol a fiatal Szék Sándor egy német vezérkari tisztól megszerezte a német siffret. Szék Sándor a németek szolgálatába szegődött és így jutott a vezérkari tiszt közlébe.

A német siffre megszerzése után Angliába szökött és az angol kémszolgálat tagja lett. Ed dig úgy tudták, hogy a kém később visszatért Belgiumba, ahol a németek felismerték és halálra ítélték, majd kivégezték őt. A lap szerint azonban a híres kém az angol fővárosban él és nem meri földelni kiletét, mert még mindig fél a németek bosszujától.

JÓ EMBEREK A KANNIBALOK, CSAK SZERETIK AZ — EMBERHUST

Powdermaker amerikai antropológus nemrég érkezett vissza Ujirlandból, Ujguinea manadumos területéről, ahol mint egy évet töltött a kannibálok között. Kijelentette, hogy az ausztráliai kormány igyekszik az emberevést végleg kiltani s hogy a kannibálok sohasem eszik meg barátjüket, hanem főként a csatában megölt ellenfeleiket.

A nagy hushány miatt az emberhust a legfinomabb élelmiszernek tekintik és hiányosság, akadém lakott, ismételt elragadtatással beszélt e jeltől azokról az emberhustlakókról, amelyeket a régi jó időkben élvezett.

A tudós egyébként igen nagy lelki jókedélyű és jóindulatu

embereknek találta a kannibálokat, akiknek körében a közönséges büntetés, mint gyilkosság vagy lopás ismeretlen fogalom. A nemek teljesen egyenrangúak. Egy férfinek több felesége, avagy egy nőnek több férje lehet. A válás nagyon könnyen megy s az elvált férj pontosan visszafizeti volt felesége család jának a kagyló-pénzben kapott hozományt.

Nagyon jószívűek, gondoskodnak a szülőkölődőkről és az öregeket a fiatalok tartják el. Valószínűleg fogalmuk sincsenek, de annál bonyolultabbak kozmetikai szabályaik; ünnepi alkalmakkor hajukat vörösrre vagy fekete festik s a divatos férfi rítkó sárka kört rajzol bal szemé köré.

BEZARJAK AZ ISKOLÁT

IRTÁ: TÖRÖK SANDOR

A Maroson régen lefutott már az utolsó vékonyka jég is, a dombokról aláereszkedő nyájas fuvallatok az éledő föld néhéz jóllátat hordozták be a városba. A tavasz hát megjött most is, mint máskor, körülmosolygotta a várost, szívesen, amint máskor, körülkacagta, csiklandozta: adjon Isten, derék szé kelyek! Itt vagyok, megjöttem, magam előtt kergetem a telet, hátamon hozom a nyarat! — éppen úgy, mint máskor...

De a város aléltan fektűt ezen a tavaszon, ott a Marospartján és nem felelt vissza harásny jókedűvel a tavasznak. Az idegen urak első dühüket verték végig rajta s a város felhőtan firtengett a csizmájuk alatt. Hú reménykedések lánvgoltak föl lmit-amott s hamvadtak el nagy gyorsan; az emberek a nagy közé húzódtak, loppal jártak a saját portájukon kerítések mellett osontak az utcákon, megviryázták beszédjüket, mert a falnak is füle nőt; titkos összejutések, mozdulatok értelmet kaptak és spiónok, besúgók leskelődtek lépten-nyomon.

A vén kollégium méteres falai között is megcsöndesedett az élet s szemben a sarkon, a megyeháza címeres körkélye fölött, idegen zászló bojjával játszott a szél. A döngő kapubolozat előtt katonák állottak őrt s a nehéz tölgytakapun autók jöttek-mentek lázas sietséggel. A sziguranca ütötte föl ta-

nyáját az épületben. Innen indult ki az spiclihálozat, amely keresztül-kasul futva a várost s a környéket, végül is ledevezett vissza. Innen tartották számon a gyanus embereket, itt gyártódtak és gyűltek a bizonyítékok s akire "sikerült" rákenni valamit, az itt tñnt el szuronyos katonák kíséretében.

A koratavaszi szellő pedig játszott, játszogott az idegen zászlóval, huzta, nyűtte, cibálta. És megverte; kiszáritotta — foszladozott, ványadt a vékonyka zászló ott fent az erkély fölött. A lenge fuvallatok azonban éjszakára fogat kölcso nőnek maguknak bátyjuktól, a havasok ormairól alászánguldozó szétlőt, jó erős, csipős fogat. Így megerősödvé aztán, vásott módon, ugyancsak megzörgettek a rosszul csukott ablakokat, nyitvahagyott ajtókat vágta be, sülvény fászkák ágait szaggaták s hogy — hogy nem, egy szeles éjszaka után reggelre kelve, amint az első ór felnéz az erkélyre, hát azt mondja a társának:

— Hol a trikolor?

Nézik, nézik, keresik, kutatják, de csak nincs sehol. Na erről jelentést kell tenni. Megtörténik a jelentés s tiszték jönnek ki, meg civil urak, az erkélyre is felmennek, vizsgálják, de csak nincs a trikolor. A zászló rudon kereszttve hasadva ott van belőle egy csepp rongyocská, a többi eltűnt.

A terv hamar megvölt. Még aznap délelőtt megjelent a nyomonbizottság egy sziguranca kommisszárral az élen a kollégium igazgatói irodájában. A kommisszár tájékozott dühben.

— Igazgató ur, az elmúlt éjjelel a sziguranca épület erkélyéről ismeretlen tettes ellopta a rumán nemzeti zászlót. Az ismeretlen tettes — gunyos éllel nyomta meg a szót — ön előtt valószínűleg egészen jól ismert, sőt — és társaira kacsintott — elöttünk sem teljesen ismeretlen. Mindenesetre tény az, hogy a bűncselekményt csak az iskola valamelyik diákja követhette el. Ön természetesen az illető diákot, ki fogja aálni nekünk.

Banczó igazgató nem jött za varba. Tudta, hogy az öreg kollégium nagy száka az új uralom szemében és csak alkalmomra, ürügyre várnak, hogy rajtaüssenek.

— Uralm, önök éppen olyan jól tudják, mint én — mondta — hogy a diákok a legszigorubb fegyvelm alatt állanak. A kapun a pedellus tudta nélkül nem lép bet ki senki. Nyolc óra után pedig zárva van a kapu s kilepckor mindenki alszik. Az én tudtom nélkül nem hagyhatja el az épületet egy lélek sem.

A kommisszár egy lépést közeledett és az arcába mondta: — És az ön tudtával?

— Az én tudtommal igen. Ez azonban nem történt meg. A kommisszár tühbe hozta ez a nagy nyugalom, a bikacsökkel az asztalra vágott, hogy szerte repültek az iratok.

— Ön huszonnégy órán belül elő fogja állítani a tettest!

Az igazgató összeszedte az iratokat.

— Ha a kollégiumon belül volna, ugy minden bizonynal előállítanám.

A kommisszár tájékozott dühben.

Huszonnégy órát adok önnek a tettes kézrekerítésére. Ez litten, ez az épület — és körben mutatott — az Irredenta látítás főfőszke. Ha holnap ilyenkorra elő nem adják a zászlótólvaft, becukatom az iskolát. Gyérünk.

— És nagy sarkantypengéssel elvonultak.

Az igazgató tudta, hogy ez nem üres fenyegetés. Azzal is tisztában volt, hogy a zászlótólvaft nem lehet a kollégium diákja... ámbár... — mit lehetesen tudni, — mindenesetre jó lesz, ha előbb körülnéz egy kicsit. És mindenkefelett sietni, sietni, mielőtt ez az ember a fellettes hatóságának jelentést tesz a maga szájaize szerint.

Negyed óra mulva a tornateremben gyűltek össze a fiuk és várták, hogy mi lesz. A hír már kiszivárgott arról, hogy szigurancaók jártak az épületben.

Az igazgató végignézett a gyerekseregen.

— Fiuk, — mondta — az elmúlt éjszaka sajnálatos eset történt. Valaki lelopta a megyeházáról a rumán zászlót. A sziguranca a kollégiumot gyanusítja. Hogy közületek volna valaki. Most itt még magunk között vagyunk, ha köztetek van a bűnös, úgy álljon elő. Ne vázja meg, mi bűnéért az egész kollégium lakol. Álljon elő.

Nem mozdult senki. A fiuk szerteoszlottak az osztályokba. Az igazgató egyenesen a prefektushoz sietett. A prefektus futtaban beszélt vele, le se ütette.

Ugyanígy járt a városparancsnoknál s késő délután, mire hazakerült, már ott volt a kommisszár.

— Kedves igazgató ur — most már fölényesen beszélt — huszonnégy órát mondtam és csak jóakaratiulag figyelmeztetn akarom, hogy hiába fáradozik körültekintően. Holnap délelőtt átküldök a bűnösért. Vagy kiadja, vagy becukatom az iskolájukat. A gyerekeket küldje haza, az épület egyelőre jó lesz kaszárnyának, — és elment.

Ezen az éjszakán jóformán senki sem aludt a kollégiumban. A lámpákat eloltották ugyan, de a hálótermekben féltényérbe, vá gott fejlet autogtata a fiuk... a rém körbenjárt a folyosókon: bezárják az iskolát — bezárják az iskolát...

Reggel négy szuronyos katonaindult el a megyeház kapujából. A járdán a kommisszár csögtetett mellettük s a helyettese.

Az elsőemeleti folyosón egy vékony, égő feketeszemű gyerekek állott, könyvet tartott a kezében, de az uccára lesett. Egy kis tömzsi kölyök futott el előtte, rászólt:

— Hát hol lehet? Eredj, nézd csak meg, fiam.

— Király Elek ezeltal leszalad a lépcsón, átment az alsó folyosón és a tanári szoba előtt a pedellusba ütközött.

— Hová?

— Az igazgató urhoz.

— Nem lehet bemenni!

— De nekem be kell menni!

Azonnal!

— Nem lehet.

A gyerekek félrelökte a pedellust — Antal bácsi utánakapott, llyet se látott még — és felrattotta az ajtót.

Az igazgató ott állott, háttal az asztalnak és nézett át a kis téren, ahol jöttek, jöttek a katonák... még száz lépés... még nyolcvan... még hatvan... hátrarezzent.

— Mi az, fiacskám? Mit akarsz?

— Igazgató ur kérem, — falnehér lett az arca Király Eleknek s a szemét pillanatra elfityolozták a könnyek, úgy a könnyelm át látta, látta, amint jönnek a katonák... már itt vannak... már a kapu előtt... Kiegyenesedett... vézna kis alakja megnyult, — igazgató ur kérem...

— Hát hol lehet? Eredj, nézd csak meg, fiam.

— Király Elek ezeltal leszalad a lépcsón, átment az alsó folyosón és a tanári szoba előtt a pedellusba ütközött.

— Hová?

— Az igazgató urhoz.

— Nem lehet bemenni!

— De nekem be kell menni!

Azonnal!

— Nem lehet.

A gyerekek félrelökte a pedellust — Antal bácsi utánakapott, llyet se látott még — és felrattotta az ajtót.

Az igazgató ott állott, háttal az asztalnak és nézett át a kis téren, ahol jöttek, jöttek a katonák... még száz lépés... még nyolcvan... még hatvan... hátrarezzent.

— Mi az, fiacskám? Mit akarsz?

— Igazgató ur kérem, — falnehér lett az arca Király Eleknek s a szemét pillanatra elfityolozták a könnyek, úgy a könnyelm át látta, látta, amint jönnek a katonák... már itt vannak... már a kapu előtt... Kiegyenesedett... vézna kis alakja megnyult, — igazgató ur kérem...